

REPUBLIKA HRVATSKA

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

**PROGRAM POTPORE ZA NADOKNADU ŠTETE KOJU SU
PRETRPJELI PROIZVOĐAČI ŠEĆERNE REPE U 2024. GODINI**

Zagreb, studeni 2024. godine

1. UVOD

Porast proizvodnje šećerne repe u Republici Hrvatskoj od 2024. godine, nakon pada u posljednjih nekoliko godina, značajno je ugrožen katastrofalnom elementarnom nepogodom koja je pogodila proizvođače.

Ovogodišnje zasijane površine pod šećernom repom na 10.762 ha, koje su veće za 30 % u odnosu na prošlu godinu, pogodila je elementarna nepogoda opsega koji nije zabilježen u povijesti ove proizvodnje u samostalnoj Hrvatskoj.

Prema strukturi sjetvenih površina po županijama razvidno je da čak 85% površina otpada na samo dvije županije: Vukovarsko-srijemsku i Osječko-baranjsku županiju. Šećerna repa se sije u još šest hrvatskih županija čiji je zbirni udio približno 15% u ukupnim površinama. Poljoprivredni proizvođači su u kooperaciji sa Hrvatskom industrijom šećera, te je prema podacima iste razvidan pregled zasijanih površina pod šećernom repom.

Pregled zasijanih površina pod šećernom repom u 2024. godini			
Županija	Broj PG-a	Zasijano, ha	Udjel
Osječko-baranjska županija	114	4.317,2	40,1%
Vukovarsko-srijemska županija	296	4.816,2	44,8%
Požeško-slavonska županija	11	224,4	2,1%
Virovitičko-podravska županija	18	379,2	3,5%
Brodsko-posavska županija	53	778,8	7,2%
Međimurska županija	17	133,0	1,2%
Koprivničko-križevačka županija	9	102,8	1,0%
Varaždinska županija	1	10,3	0,1%
Ukupno Hrvatska	519	10.761,9	100%

Izvor: HIŠ, podaci Sirovinske službe, rujan 2024.

No, iako je prilikom sjetve šećerne repe koja je započela 7. ožujka 2024. godine, odabran kvalitetan sjemenski materijal uz sve pravodobno provedene agrotehničke mjere (gnojidba i zaštita) zahvaljujući kooperaciji proizvođača i Hrvatske industrije šećera, učestali slijed vremenskih neprilika (dvije tuče i ekstremno visoke temperature kroz zabilježenih 55 dana s prosječnom temperaturom oko 33 °C) rezultirali su propadanjem glavnine uroda te se uslijed postojećih problema proizvodi više melase kao nusprodukta nego šećera. Početkom lipnja štete na šećernoj repi je prouzročilo nevrijeme praćeno tučom u tjednu od 17. do 24. lipnja 2024. godine, a temperature su se podigle preko 33 °C te izazvale temperaturne šokove na usjevima. Nakon toga je uslijedilo snažno olujno nevrijeme praćeno tučom 2. srpnja 2024. godine. Slijedeći toplinski udar s temperaturama blizu 40 °C započinje 5. srpnja 2024. godine, a za njime novo nevrijeme praćeno tučom 14. srpnja 2024. godine. Gotovo cijeli srpanj su obilježile ekstremno visoke temperature, nedostatak oborina te olujno nevrijeme praćeno tučom. Tijekom kolovoza se nastavlja trend sušnog razdoblja i ekstremno visokih temperatura što je utjecalo na pojavu suhe truleži i repinog moljca.

Iako se većina gljivičnih bolesti razvija u uvjetima visoke vlage, suhoj truleži koju uzrokuje gljiva *Macrophomina phaseolina* pogoduju suše i visoke temperature. Ova gljiva je prisutna u tlu u obliku trajnih struktura koje izgledaju kao vrlo sitni crni okruglasti kamenčići. Do zaraze šećerne repe dolazi isključivo kroz korijen koji gljiva postupno prorasta iznutra. Simptomi se javljaju tijekom ljeta, za vrijeme razdoblja velikih vrućina i suše. Uz navedeno prisutno je

venuće listova koji se ubrzo suše i propadaju. Na kruni i dijelovima korijena šećerne repe javljaju se tamne nekroze. Ako su biljke napadnute u ranijim fazama razvoja, čitav njihov korijen se smežura i trune. Važno je istaknuti kako su pojavi suhe truleži uz visoke dnevne posebno doprinijele visoke noćne temperature, često više od +26°C, što potvrđuju službena mjerenja.

Unutar kooperacije proizvođača šećerne repe i Hrvatske industrije šećera, organizirana je kontrola kvalitete za svu proizvedenu šećernu repu od strane neovisne kontrolne kuće - stručnog procjenitelja. Time se prati postotak šteta na šećernoj repi proizvedenoj na svim površinama pojedinog kooperanta te raspolažu podaci o različitim kategorijama kvalitete postignutih prinosa ovisno o lokalitetu koji je pogođen prirodnim nepogodama tučom i sušom.

U vezi sa kontrolom kvalitete repe ističemo da se kao osnova za utvrđivanje postotka štete u ovome Programu neće uzimati u obzir podaci oštećenika uneseni u Registar šteta od prirodnih nepogoda, već će se izračun potpore i procjena štete temeljiti na egzaktnim podacima o kvaliteti utvrđenoj od strane neovisne kontrolne kuće, koji jasno ukazuju na nastalu štetu na isporučenoj šećernoj repi.

Razlozi neuvođenja podatka i prijava šteta iz registra šteta su u nepostojanju uvjeta za proglašenje prirodne nepogode temeljem Zakona o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda („Narodne novine“, broj 16/9) (u daljnjem tekstu: Zakon) na cijelom proizvodnom području uzgoja šećerne repe. Naime, prvi razlog je što su se štete dogodile na mikrolokacijama i u tom slučaju je mali obuhvat štete. Zato nije mogao biti zadovoljen uvjet temeljem Zakona (prirod (rod) umanjen za najmanje 30% prethodnog trogodišnjeg prosjeka na području jedinice lokalne samouprave za pojedinu kulturu). Slijedeći razlog je što je u pojedinim jedinicama lokalne samouprave tijekom 2024. godine već prije nastanka štete na šećernoj repi uslijed suše bila već prethodno proglašena prirodna nepogoda tuča. Zato temeljem Zakona nije zadovoljen uvjet za proglašenje još jedne prirodne nepogode suša (npr. u Vukovarsko-srijemskoj županiji Županja i Bošnjaci) (prirod (rod) umanjen za najmanje 30% prethodnog trogodišnjeg prosjeka na području jedinice lokalne samouprave za pojedinu kulturu). Slijedom toga u takvim okolnostima proizvođači šećerne repe, koji su imali štete od suše istu ne bi mogli prijaviti, te bi ograničenjem Programa samo a korisnike koji su mogli prijaviti štetu, priličan dio oštećenika - proizvođača šećerene repe bio nepravedno zakinut.

2. PRAVNA OSNOVA

Nacrt Programa kojim se ublažavaju posljedice šteta na šećernoj repi u 2024. godini uslijed prirodnih nepogoda donosi se na temelju:

- članka 39. Zakona o poljoprivredi („Narodne novine“, broj 118/18, 42/20, 127/20, 52/21 i 152/22)
- Poglavlja I. i članka 25. Uredbe Komisije (EU) br. 2022/2472 od 14. prosinca 2022. o proglašenju određenih kategorija potpora u sektorima poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 327, 21. 12. 2022.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EU) broj 2022/2472).

3. TRAJANJE PROGRAMA

Program se provodi u 2024. godini.

4. CILJ PROGRAMA

Cilj programa je poljoprivrednim proizvođačima šećerne repe, ublažiti posljedice suše i ostalih prirodnih nepogoda u 2024. godini u skladu s kategorijom procijenjene štete, a koja za posljedicu ima smanjenje kvalitete i prinosa šećerne repe.

5. MJERA U PROVEDBI PROGRAMA

Program će se provoditi kroz mjeru izravne financijske potpore u obliku naknade poljoprivrednim proizvođačima sa štetama na šećernoj repi roda 2024. godine, uslijed prirodnih nepogoda suše i posljedičnom, naknadnom narušavanju kvalitete zbog truleži, a utvrđenim temeljem kontrola kvalitete za svu proizvedenu šećernu repu od strane neovisne kontrolne kuće angažirane od ugovornih strana u proizvodnji šećerne repe.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (dalje u tekstu: Agencija za plaćanja) provodi isplatu potpore na žiro-račune korisnika na temelju analitike i podnesenih zahtjeva.

6. KORISNICI

Prihvatljivi korisnici potpore su proizvođači šećerne repe koji su pretrpjeli štetu u ovoj proizvodnji uslijed ekstremne suše i ostalih prirodnih nepogoda u 2024. godini.

Svi korisnici moraju ispunjavati sljedeće uvjete:

- a) podnijeti zahtjev za potporu,
- b) upis u Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava,
- c) prijava proizvodnje šećerne repe u ARKOD sustavu za 2024. godinu,
- d) posjedovanje ugovora o proizvodnji i isporuci šećerne repe za preradu u prehrambenom lancu na tržištu EU,
- e) posjedovati sve potvrde o kontroli kvalitete za proizvedenu šećernu repu u 2024. godini od strane neovisne kontrolne kuće utvrđene ugovorom iz točke d).

7. POTPORA

Visina potpore utvrdit će se u skladu s razinama štete od suše te posljedično truleži i smanjenju digestije ispod razine tehnološke iskoristivosti u preradi. Kategorije u vezi s visinom štete te način utvrđivanja visine potpore u vezi s kategorijom štete na šećernoj repi propisat će se Pravilnikom.

U slučaju da su zahtjevi korisnika za potporu veći od ukupnog iznosa potpore za provedbu ovoga Programa iz točke 8., pojedinačna potpora po korisniku proporcionalno će se smanjiti.

8. PRORAČUN ZA PROVEDBU PROGRAMA

Sredstva za provedbu Programa iz točke I. ove Odluke u ukupnom iznosu od 9.000.000,00 EUR osigurana su u Državnom proračunu Republike Hrvatske za štete na šećernoj repi u 2024. godini u okviru proračunske glave 06005 Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ribarstva na proračunskoj aktivnosti T865044 – Izvanredna pomoć proizvođačima zbog elementarnih nepogoda i nepovoljnih događaja.

9. PROVEDBA PROGRAMA

Provedba ovoga Programa propisat će se Pravilnikom, a provodit će ga Agencija za plaćanja.

KLASA: 130-03/24-01/15
URBROJ: 525-06/205-24-15
Zagreb, 04. studenoga 2024.

P/9160228